

VILNIAUS UNIVERSITETO SOCIALINIO DARBO 2004 METŲ MAGISTRO DARBŲ SANTRAUKOS

**R. Aidietis (vad. A. Čepėnaitė). SOCIALINIŲ PASLAUGŲ ORGANIZAVIMO SVEIKSTANČIŲ
NARKOMANŲ BENDRUOMENĖSE LYGINAMOJI ANALIZĖ.**

Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Šiame darbe bandėme išanalizuoti bendruomenės kaip metodo ypatumus ir paslaugas, teikiamas nevyriausybinų organizacijų narkomanų bendruomenėse. Bandėme ištirti bendruomenių klientų veiklą bei vykstančius procesus: išsiaiškinti, kaip klientai vertina veiklą bendruomenėje; kokių būdu gauna žinias; kaip vertina buvimo bendruomenėje santykius, saugumą; nustatyti, kaip pasireiškia motyvacija sveikti; kaip klientai susitvarko su juos ištinkančiomis krizėmis; kaip vertina savo asmeninius pokyčius. Siekėme išsiaiškinti bendruomenėse teikiamas paslaugas, bendruomenių planus ir lūkesčius. Stengėmės išsiaiškinti ir palyginti trijų skirtingų bendruomenių klientų veiklą, santykius, motyvaciją sveikti ir tai, kaip klientai vertina asmeninius pokyčius. Atlikome aprašomąjį tyrimą. Duomenys buvo renkami anketavimo būdu. Buvo tiriamos dvi grupės: bendruomenių klientai ir bendruomenių vadovai. Buvo gautos 111 anketos. Tyrimas parodė, kad bendruomenė kaip metodas veikia sąveikaujant personalui, personalui ir klientams bei tarp pačių klientų. Bendruomenė yra dinamiškas darinys, reikalaujantis personalo ir klientų bendrų pastangų.

**L. Andrejeva (vad. R. Lazutka). SOCIALINĖS PASLAUGOS KLAIPĖDOJE: ESAMA PADĖTIS
IR POREIKIS PLĖTRAI. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004**

Santykinai aukštas socialinių paslaugų užsienio šalyse išvystymo lygis ir mūsų šalies integracija į europines struktūras skatina tobulinti esamą socialinių paslaugų Lietuvoje sistemą. Socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra turi būti vykdoma vadovaujantis bendruomenės poreikių socialinėms paslaugoms įvertinimu bei dabartinės sistemos gebėjimu tuos poreikius patenkinti. Kadangi pagrindinės socialinių paslaugų teikimo organizatorės savo teritorijoje yra savivaldybės ir apskritys, todėl ir šis vertinimas turi būti grindžiamas teritoriniu principu. Šiuo darbu buvo siekiama *įvertinti esamą socialinių paslaugų teikimo Klaipėdoje padėtį ir nustatyti poreikį jų plėtrai*. Tikslui pasiekti antrinės duomenų analizės metodu buvo išanalizuotos esamos socialinės paslaugos Klaipėdoje bei Klaipėdos demografinė socialinė padėtis. Taip pat buvo atlikta anketinė socialinių paslaugų organizatorių, teikėjų ir kitų socialinėje srityje veikiančių veikėjų apklausa. Iš viso buvo apklausta 290 respondentų. Respondentams atrinkti buvo naudojama netikimybinė tikslinė atranka, kuri buvo vykdoma dviem pakopomis. Anketa buvo suformuluota siekiant išsiaiškinti bei papildyti statistinę ir institucinę informaciją apie aštriausias Klaipėdos socialines problemas, paslaugų poreikius, klientų grupes ir paslaugų plėtros galimybes, jos kryptis bei kliūtis, taip pat apie bendradarbiavimą tarp skirtingų susijusių institucijų ir veikėjų bei šio bendradarbiavimo efektyvumą. Pagrindinė tyrimo išvada – dabartinė Klaipėdos socialinių paslaugų infrastruktūra nei kiekybine (mažas aprėptumo paslaugomis mastas), nei kokybine (neužtikrinamas pagalbos klientams visapusiškumas, tęstinumas ir koordinuotumas) prasmėmis nėra pakankamai išplėta ir tai lemia tolesnės jos plėtros reikalingumą.

**I. Bagdonaitė (vad. V. Gevorgianienė). MIESTO IR KAIMO PAAUGLIŲ VERTYBINIŲ
ORIENTACIJŲ LYGINAMOJI ANALIZĖ. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004**

Nukritus geležinei uždangai, skyrusiai Rytus ir Vakarus, iš Vakarų į Lietuvą, be naujos santvarkos ir idėjų, plūstelėjo ir didžiulė masinės kultūros banga, propaguojanti laisvę, formuojanti savitą

pasaulėžiūrą, pateikianti naujas nuostatas ir vertybes. Naujai atsirandantys informacinės aplinkos elementai savo naujumu bei netradiciškumu (neįprastumu) tapo itin patrauklūs jaunajai mūsų visuomenės daliai, t. y. paaugliams. Susiklosčius tokioms aplinkybėms paaugliai naujomis nuostatomis bei vertybėmis arba papildo jau turimą vertybinių orientacijų sistemą, arba visiškai ją pakeičia ir pritaiko prie naujosios gyvenimo specifikos. Įvairūs literatūros šaltiniai nurodo, kad informacijos prieinamumas, o kartu ir konkrečių vertybių perėmimas, didžia dalimi priklauso nuo gyvenamosios vietos ypatybių. Šio darbo tikslas: *nustatyti ir palyginti miesto ir kaimo paauglių vertybines orientacijas*. Tyrimui duomenys rinkti anketavimo būdu. Tiriamieji – mieste, miestelyje ir kaime gyvenantys paaugliai. Šiame darbe *buvo nagrinėjama*, kaip ir su kuo paaugliai dažniausiai praleidžia laisvalaikį, kokia veikla jiems priimtinausia, *nustatyta*, kokiems tikslams ir kokiomis masinės komunikacijos priemonėmis naudojasi paauglys, *išsiaiškintos* pagrindinės paauglių vertybės bei tai, kiek jos panašios į jų šeimos ir draugų vertybes, *buvo analizuoti* mieste, miestelyje ir kaime gyvenančių paauglių vertybių skirtumai, *ištirta*, ar galima teigti, kad paauglių vertybinės orientacijos priklauso nuo gyvenamosios vietos ypatybių. Parašius darbą galima teigti, kad:

- dauguma paauglių labiau vertina bendravimą su draugais, televizoriaus žiūrėjimą, vaikščiojimą į diskoteką, sportavimą negu knygų skaitymą, operą, baletą, klasikinės muzikos koncertus;
- šiuolaikiniai paaugliai labiausiai mėgsta savo laisvalaikį praleisti prie televizoriaus ekrano arba kompiuterio;
- tyrime dalyvavusių paauglių vertybinės orientacijos – jų tėvų ir bendraamžių vertybinių orientacijų samplaika (rinkinys);
- renkantis profesiją, kalbant apie padėtį visuomenėje, pinigai bei išsilavinimas nurodomi kaip viena svarbiausių vertybių, tačiau tarpasmeniniuose santykiuose, nepriklausomai nuo gyvenamosios vietos, svarbiausios lieka bendražmogiškosios vertybės;
- žymių skirtumų tarp mieste, miestelyje ir kaime gyvenančių paauglių vertybinių orientacijų nenustatyta.

G. Gerikaitė (vad. A. Bagdonas, V. Jakutienė). SOCIALINIO DARBUOTOJO PROFESIJOS RINKIMOSI MOTYVACIJA: LYGYNAMOJI ANALIZĖ.

Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Šio darbo tikslas – išsiaiškinti aukštųjų mokyklų pirmakursių socialinio darbo, kaip studijų programos ir būsimos socialinio darbuotojo profesijos, rinkimosi motyvaciją. Teorinėje dalyje apibūdinama motyvacijos samprata, motyvacijų įvairovė, apžvelgiama profesinė motyvacija, aptariamas socialinio darbo profesijos specifiškumas, socialinių darbuotojų rengimo situacija. Tyrimo tikslas – ištirti socialinio darbuotojo profesijos rinkimosi motyvaciją ir atlikti gautų tyrimo rezultatų lyginamąją analizę tarp dieninio ir neakivaizdinio skyriaus, kolegijų ir universitetų studentų. Iškelti šie uždaviniai: 1) atlikti socialinio darbo studijų programą studijuojančių pirmo kurso dieninio ir neakivaizdinio skyriaus studentų anketinę apklausą Vilniaus universitete, Kauno Vytauto Didžiojo universitete, Šiaulių ir Utenos kolegijose; 2) ištirti socialinio darbo profesijos rinkimosi motyvus; 3) atlikti dieninio ir neakivaizdinio skyriaus studentų anketinės apklausos gautų tyrimų rezultatų lyginamąją analizę; 4) atlikti universitetų ir kolegijų studentų anketinės apklausos lyginamąją analizę. Tyrimo hipotezė: dažniausiai studentai socialinio darbo studijų programą renkasi skatinami prosocialių tendencijų: noro padėti kitiems, prisidėti prie visuotinės gerovės plėtros, bendrauti su žmonėmis. Apklausti 256 pirmo kurso dieninio ir neakivaizdinio skyrių studentai, pasirinkę socialinio darbo studijų programą: Vilniaus universitete, Kauno Vytauto Didžiojo universitete, Šiaulių ir Utenos kolegijose. Tyrimo rezultatai aptariami lyginant juos su 2001 metais atlikto Europos keturių universitetų pirmo kurso socialinio darbo specialybės studentų anketinės apklausos tyrimo rezultatais. Mūsų atliktas tyrimas įgalina daryti tokias išvadas: 1) dieninio skyriaus studentų socialinio darbo profesijos rinkimosi

pagrindiniai motyvai: egzaminų balų skaičiaus atitikimas, socialinio darbo profesijos kaip besiplėtojančios ir kilnios patrauklumas ir nepateikimas į kitų profesijų studijų programas; 2) neakivaizdinio skyriaus studentai dažniausiai nurodė šiuos motyvus: dirba socialinį darbą; tai artima profesija dabartinei; domina žmogaus psichologija; 3) kolegijų studentų dažniausiai nurodomi motyvai: dirba socialinį darbą; domina žmonių psichologija, mėgsta bendrauti; prie širdies, patinka; neįstojo kitur; 4) universitetų studentų dažniausiai nurodomi motyvai: tiko egzaminų balų skaičius; profesija patraukli kaip besiplėtojanti, kilni, perspektyvi; domina žmonių psichologija, mėgsta bendrauti.

L. Jokubauskaitė (vad. P. V. Žiūkas). LIETUVOS REGIONINĖS POLITIKOS SOCIALINIAI ASPEKTAI EUROPOS SAJUNGOS REGIONINĖS POLITIKOS KONTEKSTE.

Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Lietuvos siekimas integruotis į Europos Sąjungą paspartino ir lėmė regioninės politikos, kaip atskiros Vyriausybės viešosios politikos, atsiradimą, formavimą ir įgyvendinimą. Atsiliekančių regionų palikimas laisvosios rinkos valiai sukeltų neigiamą socialinę reakciją ir skaudžias pasekmes, tokias kaip didelis nedarbas ir didėjanti darbo jėgos migracija iš periferinių regionų, gilėjantis skurdas, nusivylimas ir bet koks regiono atsigavimo potencialo praradimas. Taigi į gyvenimo lygio suvienodinimą orientuota regioninė politika pirmiausia vykdoma ne dėl ekonominės, o dėl socialinės būtinybės. Siekdama narystės ES Lietuva turėjo įgyvendinti reikalavimus, harmonizuoti savo regioninę politiką ir sukurti teisinę bei administracinę bazę, atitinkančią ES regioninės politikos nuostatas. Šiuo metu egzistuojantys socialinio ekonominio išsivystymo skirtumai atskiruose Lietuvos regionuose parodo ypatingą poreikį turėti efektyvią nacionalinę regioninę politiką. Narystė ES ir struktūrinių fondų parama suteikia galimybę gauti papildomų lėšų socialinei bei ekonominei plėtrai, tačiau Lietuvos atveju ES parama bus teikiama siekiant paspartinti šalies ekonominę socialinę plėtrą neatsižvelgiant į vidines plėtros disproporcijas. Siekiant, kad ES investicinė parama ne didintų, o mažintų išsivystymo netolygumus tarp Lietuvos regionų, visa atsakomybė tenka Lietuvai, kuri, dalyvaudama ES regioninėje politikoje, turi užtikrinti tolygią visų šalies regionų plėtrą. Šio darbo tikslas – atskleisti integracijos į Europos Sąjungą įtaką regioninės politikos plėtrai Lietuvoje, įvertinti regioninės politikos svarbą mažinant ekonominius bei socialinius išsivystymo skirtumus bei siekiant pagerinti socialines gyvenimo sąlygas atskiruose Lietuvos regionuose. Darbe analizuojamos ES ir Lietuvos regioninės politikos formavimosi aplinkybės bei įgyvendinimo ypatumai, eurointegracijos įtaka Lietuvos regioninei politikai, apžvelgiama Lietuvos teisinė ir administracinė regioninės politikos sistema, atliekama statistinė Lietuvos regioninių skirtumų analizė, nagrinėjami BPD prioritetai bei priemonės, galintys turėti tiesioginį poveikį regionų socialinei plėtrai, pateikiamos išvados ir rekomendacijos.

R. Jurkaitė (vad. A. Čepėnaitė). SOCIALINIŲ PEDAGOGŲ VEIKLA JAUNIMO MOKYKLOSE: PAAUGLIŲ DELINKVENTINIO ELGESIO PREVENCIJOS ASPEKTAS.

Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Dabartinė kriminogeninė situacija Lietuvoje kelia pagrįstą visuomenės susirūpinimą. Nepilnamečių nusikaltimų skaičius pastaraisiais metais padidėjo daugiau nei tris kartus, statistiniai duomenys liudija išryškėjusią nusikaltimus padariusių asmenų amžiaus „jaunėjimo“ tendenciją. Tiek pasaulyje, tiek Lietuvoje labai aktuali tapo delinkvencijos problema. Šiame darbe analizuojamos teorinės šalies paauglių delinkventinio elgesio prevencijos programos, socialinio pedagogo veiklos galimybės jaunimo mokyklose paauglių delinkventinio elgesio prevencijos aspektu. Tyrimo tikslas – išanalizuoti socialinio pedagogo veiklą Utenos, Panevėžio, Biržų, Kauno Tito Masiulio jaunimo mokyklose paauglių delinkventinio elgesio prevencijos aspektu. Siekiant išsiaiškinti socialinio pedagogo veiklos efektyvumą paauglių delinkventinio elgesio prevencijos aspektu, buvo atlikta anketinė apklausa keturiuose šalies jaunimo mokyklose: Utenos, Panevėžio, Biržų, Kauno Tito Masiulio. Tyrimui buvo

parengtos dvi anketos dviem respondentų grupėms: pedagogams ir moksleiviams. Respondentų moksleivių (7–10 klasių) skaičius – 206. respondentų mokytojų skaičius 97 (iš jų – 4 socialiniai pedagogai ir 2 psichologai). Anketuojant buvo vadovautasi atsitiktinės atrankos principu. Paauglio delinkventinio elgesio išmokimas yra susijęs su jo asmenybės savybėmis ir jų deriniais, tokiais kaip žemas intelektas, dėmesio sutelkimo trūkumas (hiperaktyvumas), kūno konstrukcija, agresyvi, silpnavališka, demonstratyvi charakterio akcentuacija, nepasitikėjimas savimi, dažnai jaučiamas nerimas, baimė, nervingumas, polinkis meluoti, emocionaliai elgtis, interesų siaurumas. Socialinis pedagogas, vykdydamas paauglių delinkventinio elgesio prevenciją drauge su kitais pedagogais jaunimo mokykloje, siekdamas sudaryti paauglystės amžiaus tarpsnį, poreikius, socialinės rizikos pobūdį atitinkančias sąlygas, dažniausiai veikia pirminės ir antrinės prevencijos kryptimis, ypatingą dėmesį skirdamas moksleivių akiračio plėtrai, pažintinių gebėjimų, bendravimo įgūdžių lavinimui, saviraiškos skatinimui. Paauglių delinkventinio elgesio prevencijai vykdyti jaunimo mokykloje yra sudaromos pakankamai geros kompetencinės, materialinės, psichologinės sąlygos, taikomi tinkami poveikiai, teigiamai skatinantys socialinio tinklo dalyvius. Delinkventinis elgesys yra išmokstamas. Netinkamam paauglių elgesiui turi įtakos auklėjimo klaidos šeimoje, nesėkmės ir neigiamų vertinimų dominavimas mokykloje, asocialios aplinkos įtaka. Socialinio pedagogo ir kitų pedagogų veikla pakankamai veiksminga dirbant prevencinį darbą su delinkventinio elgesio paaugliais jaunimo mokyklose.

N. Juškaitė (vad. B. Gruževskis). PROFESIJOS PASIRINKIMAS KAIP JAUNIMO INTEGRACIJĄ DARBO RINKOJE LEMIANTIS VEIKSNYS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Lietuvos ekonominiai poslinkiai paskutiniu dešimtmečiu sudaro sąlygas gyventojų užimtumo permainoms. Šalies gyventojų užimtumas po 1990-ųjų formavosi labai sudėtingomis sąlygomis. Vyko didelės politinės, socialinės, ekonominės permainos ir prasidėjo ūkio transformacijos procesas. Šio darbo probleminį lauką sudaro įvairūs jaunimo užimtumo aspektai, tačiau pagrindinis dėmesys skiriamas jaunimo, kaip savitos socialinės grupės profesijos pasirinkimo, analizei bei jaunimo užimtumo padėties Lietuvos darbo rinkoje įvertinimui. Buvo atliktas sociologinis tyrimas *Jaunimo profesijos pasirinkimą sąlygojantys veiksniai*, per kurį buvo apklausti 79 abiturientai. Atlikus lyginamąją duomenų analizę, gauti rezultatai patvirtino dvi suformuluotas darbo hipotezes: *jaunų žmonių profesijos pasirinkimą nulemia tėvų materialinė padėtis; jaunimas gerai įsivaizduoja savo profesinius siekius*. Trečia hipotezė, kad *merginų ir vaikinų profesijos pasirinkimo nuostatos nesiskiria*, nepasitvirtino. Susisteminti tyrimo rezultatai galėtų būti naudingi plėtojant profesijos prieinamumą, didinant jaunimo užimtumą, tai padėtų mažinti socialines problemas ir socialinę atskirtį.

J. Kaučikienė (vad. S. Girdzijauskienė, H. Wagner). TĖVO VAIDMUO PROBLEMINĖSE ŠEIMOSE: KOKYBINĖ ANALIZĖ. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Darbe nagrinėjamas tėvo vaidmuo atsižvelgiant į visuomenėje vykstančius procesus, šeimos narių lūkesčius, asmens patirtį bei suvokimą. Taip pat kreipiamas dėmesys į probleminėse šeimose esančias problemas (priklausomybes, smurtą, skurdą) bei jų pasekmes visiems šeimos nariams. Siekiama išsiaiškinti, kaip tėvai atlieka techninį, ekonominį bei politinį vaidmenis. Apžvelgiama tėvo vaidmens pokyčio istorinis kontekstas, vaidmens kūrimo bei įtvirtinimo procesai, pateikiamos sociologijos bei psichologijos teorijos apie asmens vaidmenį visuomenėje. Analizuojamos tėčio atliekamos funkcijos šeimoje, „moderniojo tėčio“ problematika ir kt. Darbe buvo atliktas kokybinis tyrimas, kurio tikslas – aprašyti tėvo vaidmenį probleminėse šeimose ir jo formavimosi ypatumus. Tyrimo metu buvo siekiama suprasti probleminių šeimų tėčių vaidmens formavimosi bei atlikimo ypatumus, nustatyti pagrindiniai sunkumai, su kuriais susiduria probleminių šeimų tėčiai: sunkiai realizuojamas tėvo maitintojo vaidmens

atlikimas, neefektyvi komunikacija tarp šeimos narių, prieštaringi reikalavimai vaidmeniui atlikti, alkoholizmas ir kt. Taip pat analizuojamas tėvų laimės supratimas, kaip suvokiamas bendravimas su vaikais ir kt.

K. Kaušlytė (vad. F. Laugalys). DISKRIMINACINIO POBŪDŽIO SANTYKIAI PABĖGĖLIŲ BENDRUOMENĖS ATŽVILGIU. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Darbe analizuojama diskriminacinio pobūdžio santykių pabėgėlių bendruomenės atžvilgiu problema. Aptariami įvairūs aspektai siekiant atskleisti diskriminacinių santykių formas migrantų socialinėje aplinkoje. Pateikiami požiūriai į pabėgėlio apibrėžimą, atkreiptas dėmesys į vykdomą migracijos politiką ir jos reikšmę pabėgėlių integracijai, aptariami integracijos modeliai. Analizuojamas žiniasklaidos vaidmuo, atkreiptas dėmesys į užimtumo ir socialinės atskirties santyki, aptariami galimi marginalizacijos pavojai. Tyrimas skirtas ištirti pabėgėlių požiūrį į jų padėtį Lietuvoje, atskleisti pagrindinius etninio nepakantumo aspektus bei įvertinti galimas imigracijos grėsmes, kurios gali būti įvardintos kaip ksenofobinės ir/ar rasistinės. Ištirtų pabėgėlių populiaciją sudarė 36 žmonės, kontrolinė grupė – 32 Lietuvoje gyvenantys įvairaus amžiaus, išsilavinimo bei tautybės žmonės. Tyrimas atliktas pateikiant klausimyną abiem grupėms. Tyrimo duomenys rodo, jog pabėgėliai patiria saugumo jausmo stygių, ir kuo mažesnė gyventojų teikiama parama, tuo didesnis socialinio nesaugumo jausmas ($p < 0,01$), o tai santykinai lemia migrantų deklaruojamą norą išvykti į užsienį ($p < 0,01$). Klasterinė analizė atskleidė, jog bendriausias visų pabėgėlių deklaruojamas poreikis – vietinių gyventojų teikiama parama, kurios deficitas reikšmingai koreliavo su migrantų rodomu noru draugauti. Pabėgėlių deklaruojamo saugumo jausmo stygius reikšmingai koreliavo ir su rasine, kultūrine diskriminacija, rodoma migrantų atžvilgiu ($p < 0,05$). Asmenys, kurie jaučiasi diskriminuojami dėl gaimybės įsidarbinti, dažniausia diskriminacijos jų atžvilgiu priežastimi nurodė valstybinės kalbos nemokėjimą. Etninio nepakantumo pajauta taip pat koreliavo su žiniasklaidoje pateikiama informacija apie migrantus ($p < 0,05$), o objektyvus visuomenės informavimas pabėgėlių klausimu yra būtina sąlyga sėkmingai pabėgėlių integracijai į mūsų visuomenę.

R. Marcikonytė (vad. M. Rubaževičienė). ALZHEIMERIO LIGA SERGANČIŲ ASMENŲ GLOBA ŠEIMOJE: KOKYBINIS TYRIMAS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Darbo tikslas – panagrinėti Alzheimerio liga sergančių asmenų globos šeimoje problemines sritis. Teorinėje darbo dalyje aptariama Alzheimerio ligos etiologija, šios ligos išplitimas Lietuvoje, sergančiųjų Alzheimerio liga gyvenimas, jų santykiai su aplinka ir jų galimybės, Alzheimerio liga sergančių asmenų artimųjų socialinės, psichologinės problemos, jų ryšys su Alzheimerio liga sergančiu žmogumi, pagalbos globėjams organizavimo principai, Alzheimerio tipo demencijos ligonių globos šeimoje tendencijos ir socialinio darbuotojo vaidmuo žmonių, sergančių Alzheimerio liga, globos procese. Siekiant geriau atskleisti darbo temą buvo atliktas kokybinis tyrimas, kurio metu pusiau struktūruoto interviu metodu apklausti 5 Alzheimerio liga sergančių asmenų globėjai. Remiantis respondentų nuomonėmis, šiame darbe tiriama, su kokiomis socialinėmis ir psichologinėmis problemomis susiduria Alzheimerio liga sergančio asmens šeimos nariai, pagalbos Alzheimerio liga sergančio žmogaus artimiesiems prieinamumo galimybės, socialinio darbuotojo vaidmuo Alzheimerio liga sergančių asmenų globos procese. Tyrimo rezultatų analizė parodė, kad šeimos, slaugančios Alzheimerio liga sergančius asmenis, jaučiasi tarsi „pažymėtos“ savo išskirtinio likimo, nesuprastos aplinkinių. Žmonėms, globojantiems Alzheimerio liga sergančius asmenis, trūksta informacijos apie pagalbos galimybes demenciškiems ligoniams ir jų artimiesiems, globėjai nesupranta socialinės pagalbos tarnybų veiklos. Sprendžiant Alzheimerio liga sergančių asmenų ir jų globėjų problemas, reikalinga socialinio darbuotojo pagalba.

D. Pauliukonis (vad. D. Urbonaitienė, L. Žalimienė). LIETUVOS SOCIALINIŲ PASLAUGŲ INFRASTRUKTŪROS ANALIZĖ: MIŠRIŲ SOCIALINIŲ PASLAUGŲ ĮSTAIGŲ VIETA. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Pastaraisiais metais Lietuvoje didėjant socialinių paslaugų poreikiui, savivaldybėse ypač sparčiai kuriasi įvairaus tipo ir pavaldumo įvairioms socialinėms žmonių grupėms skirtų socialinių paslaugų institucijų sistema. Pagrindinis šio darbo tikslas buvo įvertinti esamą Lietuvos socialinių paslaugų infrastruktūrą bei išanalizuoti joje vis didesnę svarbą įgaunančių mišrių socialinių paslaugų įstaigų ypatumus. Pirmoje darbo dalyje yra pateikiama teorinė Lietuvos socialinių paslaugų infrastruktūros analizė. Antroje darbo dalyje, siekiant išsiaiškinti mišrias socialines paslaugas teikiančių įstaigų ypatumus bei jų užimamą vietą savivaldybės socialinių paslaugų infrastruktūroje, panaudoti 2003 metų pabaigoje atlikto tyrimo „Socialinių paslaugų infrastruktūros plėtros 2003 m. programos analizė“ anketinės apklausos duomenys. Darbe analizuotos iš Socialinių paslaugų infrastruktūros plėtros 1998–2003 metų programos finansuotų 55 socialinių paslaugų įstaigų vadovų užpildytos anketos. Analizuojant tyrimo duomenis paaiškėjo, kad mišrias socialines paslaugas teikiančių įstaigų pranašumai egzistuoja tik kai kuriais aspektais ir tik lyginant su laikinos globos ar stacionarios globos namais bei užimtumo, darbo centrais. Reikšmingų mišrias socialines paslaugas teikiančių įstaigų pranašumų, palyginti su bendruomenės centrais, nenustatyta. Taip pat remiantis gautais tyrimo rezultatais pastebėta, kad mišrių socialinių paslaugų įstaigose teikiamos socialinės paslaugos yra pigesnės tik palyginti su stacionarios globos namais.

V. Petrauskaitė (vad. B. Švedaitė, M. Rubaževičienė). VIENIŠOS MOTINOS ŠEIMOS PSICHOSOCIALINĖ SITUACIJA. PAGALBOS POREIKIS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Per pastaruosius dvidešimt metų sparčiai padaugėjo nepilnų šeimų skaičius – vienas vaikas iš trijų iki šešiolikos metų auga nepilnoje šeimoje. Pagal tyrimus, daugelyje šalių 80 proc. nepilnų šeimų yra vienišos motinos. Vienišų motinų šeimos gerovė gali būti nepakankama dėl įvairių sąlygų, su kuriomis ji susiduria – neigiamas visuomenės požiūris, nedarbas, skurdas, socialinė izoliacija. Vienišos motinos dažnai išgyvena fizinę ir psichologinę perkrovą, o tai taip pat gali turėti neigiamos įtakos vaikų auklėjimui ir priežiūrai, sutrikdyti vaikų emocinį ir socialinį vystymąsi. Siekiant užtikrinti psichosocialinę vienišos motinos šeimos gerovę, kuriant kompleksines socialines paslaugas nepilnai šeimai, svarbu išsamiau susipažinti, su kokiais sunkumais susiduria vienišos motinos ir kokius pagalbos poreikius jos įvardina. Tam tikslui buvo atliktas kokybinis tyrimas. Kokybinio tyrimo rezultatų analizė atskleidė, kad apklaustos vienišos motinos susiduria su tokiais sunkumais kaip neigiamas aplinkinių požiūris, finansų stoka, socialinė atskirtis, laisvalaikio bei bendravimo trūkumas, vienišumo jausmas, vaiko priežiūros ir auklėjimo problemos. Respondentės įvardino šiuos poreikius: savipagalbos, bendravimo su panašaus likimo moterimis, pagalbos dėl vaikų priežiūros ir užimtumo.

V. Petronytė (vad. M. Rubaževičienė). SAVIGALBOS GRUPIŲ VEIKLOS ORGANIZAVIMO PRINCIPAI IR PRAKTINIS EFEKTYVUMAS (UŽSIENIO ŠALIŲ IR LIETUVOS PATYRIMAS). Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Savigalbos grupės yra susivienijimai žmonių, norinčių drauge iškentėti sunkumus kartu ieškant priemonių šiems sunkumams spręsti. Savigalbos grupės Lietuvoje yra nauja ir dar beveik nenagrinėta sritis. Pagrindinis šio tyrimo tikslas – išsiaiškinti Lietuvos savigalbos grupių veiklos struktūrą ir organizavimo principus bei Lietuvos ir užsienio šalių savigalbos grupių panašumus ir skirtumus. Tikslui pasiekti buvo iškelti uždaviniai:

1. Susipažinti su veikla, kurią vykdo organizacijos, susijusios su savivalba,
2. Išnagrinėti Lietuvos savivalbos grupių ypatumus,
3. Ištirti savivalbos grupių prieinamumą ir bendradarbiavimą su kitomis organizacijomis,
4. Išanalizuoti Lietuvos žmonių įsitraukimo į savivalbą galimybes.

Kokybiniame tyrime dalyvavo 8 organizacijos, priskiriančios savo veiklą savivalbai. Joms buvo pateikti atviri klausimai. Pagal savivalbos grupių tikslus, atliekamas funkcijas ir veiklos principus 4 tyrime dalyvavusias organizacijas galima priskirti savivalbos organizacijos tipui, 1 – pokalbių grupės tipui ir 3 – asmenų, tiesiogiai nesusidūrusių su problemomis, susivienijimų tipui. Informacija apie tirtų savivalbos grupių veiklą ir apie kitų Lietuvos savivalbos grupių veiklą platinama labai įvairiapusė. Lietuvos savivalbos grupės daugiausia bendradarbiauja su giminingomis, turinčiomis bendrų interesų ir poreikų organizacijomis, savivalbos grupėmis. Nėra didelio tirtų savivalbos grupių poreikio kurti visas savivalbos grupes vienijančią instituciją, bendrą tinklą. Lietuvos ir kitų užsienio šalių savivalbos grupės yra panašios atliekamomis funkcijomis, bendromis sprendžiamomis problemomis ir veiklos principais, o skiriasi tuo, kad Lietuvos savivalbos grupių veikla dar tik prasideda, nėra susikūrusios savivalbos infrastruktūros ir savivalbos grupių veikla orientuota į patį veiklos organizavimą. Užsienio šalių savivalbos grupių veikla labiau orientuota į tarpasmeninius žmonių santykius.

E. Platūkytė (Vad. S. Girdzijauskienė, H. Wagner). HERMENEUTINĖ FENOMENOLOGIJA SOCIALINIAME DARBE. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Hermeneutinė fenomenologija socialiniame darbe yra mažai žinomas bei taikomas metodas, todėl šiuo darbu siekiama apžvelgti ir aprašyti, kaip jis buvo taikomas moterų, sergančių krūties vėžiu, socialinio tinklo analizės tyrimui. Įvadinėje dalyje aprašoma hermeneutinės fenomenologijos kaip mokslo šakos raida apžvelgiant interpretacijos aspektus. Atskleidžiami principai, būtini visam komunikacijos procesui bei kito asmens patyrimo supratimui, aptariami teisingo interpretavimo aspektai bei būtinos jo sąlygos. Taip pat analizuojamas onkologinėmis ligomis sergančių žmonių socialinis tinklas, jo teikiamos pagalbos galimybės. Pagrindinis tyrimo tikslas – analizuojant moterų, sergančių krūties vėžiu, socialinio tinklo ypatumus, interpretuojant narių santykius, socialinių darbuotojų pagalbos perspektyvas, atskleisti metodo taikymo galimybes. Kadangi darbo tikslas – apžvelgti hermeneutinės fenomenologijos socialiniame darbe kaip metodo ypatumus, didžiausias dėmesys skiriamas metodo aspektų išskyrimui, o moterų patyrimai naudojami kaip jo taikymo iliustracija. Pusiau struktūruoto naratyvinio interviu metu apklaustos 4 moterys, sergančios vėžiu. Ši tiriamųjų grupė pasirinkta todėl, kad pastaraisiais metais akcentuojant sergančių moterų fiziologinę bei psichologinę būseną socialinės aplinkos pokyčiai nukeliami į paskutinę vietą, nors kaip tik nuo socialinio tinklo sudėties bei santykių didele dalimi priklauso moterų gyvenimo kokybė. Pavyzdinio tyrimo metu hermeneutinės fenomenologijos metodas leido pagilinti patyrimų supratimą nukreipiant save į tiriamą fenomeną, tinkamai pasiruošti patirti kito išgyvenimus ištiriant savo išankstinę nuomonę ar nusistatymą. Sudarant „Memos“, tiriant atskirų žodžių bei sakinių reikšmę, jungiant patyrimo dalis su visuma ir visumą su dalimis, prieita prie tokių išvadų: liga išgrynina esamą situaciją šeimoje atskleisdama teigiamus arba neigiamus santykių aspektus ir tolesnis bendravimas su socialinio tinklo nariais priklauso nuo pradinių santykių šeimoje. Galima teigti, kad nedidelis tinklo narių skaičius turi neigiamą įtaką moters pasirėngimui priimti išorinę pagalbą, taip pat ir socialinio darbuotojo. Tikimasi, kad darbas pagilins skaitytojų žinias apie hermeneutinę fenomenologiją bei moterų, sergančių krūties vėžiu, socialinio tinklo ypatumus ir paskatins šį metodą taikyti tolesniuose darbuose, siekiant pristatyti patyrimus tiesiu ir tikrovę atkuriančiu būdu.

V. Puodžiuvienė (vad. L. Žalimienė). SOCIALINIŲ PASLAUGŲ KOKYBĖS VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS SOCIALINĖS PARAMOS CENTRO PASLAUGŲ NAMUOSE TARNYBOJE VERTINIMAS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Tyrimui nebuvo keliamas visaapimantis teikėjo kokybės įvertinimo tikslas. Vilniaus miesto savivaldybės Socialinės paramos centro paslaugų namuose tarnybos teikiamų paslaugų kokybės vertinimo tikslas – ištirti paslaugų gavėjų ir teikėjų nuomones paslaugų namuose kokybės ir paslaugų teikimo proceso aspektais bei personalo politikos veiksnius, lemiančių paslaugų namuose kokybę. Tyrimui buvo keliami uždaviniai: ištirti klientų požiūrį į paslaugų namuose kokybę; jų nuomonę paslaugų namuose organizavimo klausimais; paslaugų teikėjų požiūrį į paslaugų namuose kokybę; paslaugų teikėjų emocinę būseną; darbuotojų požiūrį į darbo turinį, kolektyvo klimata bei streso veiksnius, galinčius sukelti stresą darbe; paslaugų teikėjų požiūrį į paslaugų namuose organizavimą bei darbuotojų įtraukimą į darbo organizavimo procesą; darbuotojo požiūrį į organizacijos motyvavimo politiką ir vykdomus pokyčius; palyginti paslaugų gavėjų ir teikėjų požiūrius paslaugų namuose kokybės klausimais. Buvo atliktos dvi anketinės apklauskos: paslaugų gavėjų (klientų) ir paslaugų teikėjų (darbuotojų). Apklausti 135 paslaugų gavėjai iš visų Vilniaus seniūnijų (21) ir 64 darbuotojai (54 lankomosios priežiūros darbuotojai ir 10 vyresniųjų paslaugų namuose organizatorių). Tyrimas parodė, jog daugumai paslaugų gavėjų paslaugos namuose yra tikras išsigelbėjimas, jog jos daugeliu atvejų išsprendžia klientų apsitarnavimo ir savarankiškumo problemas. Didžioji dauguma paslaugų gavėjų yra patenkinti vyresniojo paslaugų namuose organizatoriaus ir lankomosios priežiūros darbuotojo darbu, pasitiki darbuotoju, teikiančiu paslaugas. Tačiau paslaugos namuose ne visais atvejais užtikrina paslaugų namuose gavėjų savarankiškumą ir apsitarnavimo problemas, pagrindinė to priežastis – neteikiamos būtinosios slaugos paslaugos ir paslaugų teikėjų darbo laikas (šiuo metu darbo dienomis 8–17 val.). Paslaugų teikėjai neišvengia emocinio nuovargio požymių, kurių didėjimas susijęs su ilgesniu darbo stažu. Dauguma paslaugų teikėjų savo darbą laiko emociškai sunkiu, tačiau tik 7,8% neabejotinai pasirinktų kito pobūdžio darbą. Dauguma darbuotojų klimata kolektyve įvairiais aspektais vertina palankiai, jaučiasi įtraukiami į darbo organizavimo procesą. Tačiau vis dėlto nepakankamai supažindinami su būsimais pokyčiais, motyvuojami. Palyginus paslaugų gavėjų ir teikėjų nuomones įvairiais paslaugų namuose organizavimo ir teikimo proceso aspektais, paaiškėjo, jog daugeliu aspektų jų nuomonės sutampa, tačiau ryškiai skiriasi nuomonės dėl teikėjų darbo laiko ir paslaugų kokybės gerėjimo priežasčių. Dauguma paslaugų teikėjų nenorėtų keisti dabartinio darbo laiko, paslaugų gavėjai norėtų jį ilginti dieną, savaitgaliais ir švenčių dienomis. Paslaugų kokybės gerėjimą arba prastėjimą gavėjai sieja su darbuotojo asmeniu, teikėjai – su darbo organizavimu. Darbe pateikti pasiūlymai, kaip gerinti paslaugų namuose kokybę.

***G. Ramšaitė (vad. S. Girdzijauskienė). KOMANDINIO DARBO SPECIFIKA SOCIALINIAME DARBE SU ŠEIMA: KOMANDOS NARIŲ PATYRIMŲ ANALIZĖ
Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004***

Šiame darbe buvo siekiama atskleisti komandinio darbo su socialinės rizikos šeima specifiką, darbo su socialinės rizikos šeima bei darbo komandoje įtaką komandos narių asmeniniam ir profesiniam tobulėjimui, išskirti komandinio darbo metodo dirbant su socialinės rizikos šeima privalumus ir trūkumus. Pagrindinis tyrimo tikslas buvo atskleisti komandos, dirbančios su socialinės rizikos šeima, darbo aspektus, remiantis komandos narių profesine bei asmenine patirtimi, įvardinti komandinio darbo su socialinės rizikos šeima privalumus ir trūkumus, išsiaiškinti, kaip komandinis darbas su šeima veikia komandos narių asmeninį bei profesinį gyvenimą. Atliekant tyrimą buvo taikomas kokybinis tyrimo metodas – vedamasis arba pusiau struktūruotas interviu. Tyrimo rezultatai parodė, kad pats komandinis darbas dirbant su šeima yra privalumas, sudarantis galimybę plačiau žvelgti į šeimos problemas ir įvairiapusiškiau jas spręsti. Privalumas yra ir komandos narių tarpusavio santykiai,

kurie teikia moralinę paramą sudėtingame darbe. Asmeniniam bei profesiniam komandos narių gyvenimui komandinis darbas daro tik teigiamą įtaką. Kaip darbo su socialinės rizikos šeimomis trūkumai buvo įvardinti komandos narių patiriamas stresas, susijęs su klientų bei darbuotojų santykiais, darbo specifiška – tai darbo valandų neapibrėžtumas, nenuspėjamos situacijos, susijusios su socialinės rizikos klientu.

***A. Rynkovičienė (vad. M. Rubaževičienė). PSICHOSOCIALINĖS PARAMOS
NEPAGYDOMIEMS LIGONIAMS POREIKIO TYRIMAS.***

Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Medicinos mokslo ir technologijų pažanga sukūrė prielaidą pratęsti nepagydomo ligonio egzistavimą, tiksliau, jo mirimą. Kai jau visos viltys išsigydyti žlunga ir brangaus laiko nebegražinsi atgal, pradedama galvoti, ar teisingas būdas buvo pasirinktas kovoti su galingu priešu, kurį mes vadiname mirtimi, juk kaskart mūšio pabaigoje jis mums primena apie savo neišvengiamą egzistavimą šalia žmogiškojo gyvenimo. Darbo tikslas – įvertinti psichosocialinės paramos nepagydomiems ligoniams reikalingumą. Tyrimo metodika – anketinė apklausa, kurioje dalyvavo 53 įvairių ligos stadijų onkologiniai ligoniai. Tyrimas buvo atliktas Vilniaus universiteto Onkologijos institute. Gauti duomenys apdoroti statistiškai. Nustatyta, kad dabartinė psichosocialinė parama nepagydomiems ligoniams neatitinka šiuolaikinių nepagydomų ligonių psichosocialinių poreikių, reikia ieškoti naujų, netradicinio mąstymo paramos priemonių, atitinkančių dabartinę nepagydomų ligonių psichosocialinę situaciją.

***D. Sabaliauskaitė (vad. B. Gruževskis). SUTRIKUSIO REGĖJIMO MOTERŲ SOCIALINĖS
SITUACIJOS IR UŽIMTUMO ANALIZĖ. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004***

Darbas skirtas išanalizuoti įvairius sutrikusio regėjimo moterų socialinę situaciją ir užimtumą formuojančius veiksniai. Darbo tikslas – įvertinti sutrikusio regėjimo moterų socialinę ir užimtumo situaciją visuomenėje bei darbo rinkoje, įsidarbinimo bei socialinės integracijos galimybes. Tyrimo metodikos dalyje aprašoma darbo tyrimo metodika bei rezultatai. Buvo apklausta 60 Vilniuje gyvenančių sutrikusio regėjimo moterų pagal autorės sudarytą klausimyną. Apklausiai atsitiktinai buvo pasirinkta darbingo amžiaus sutrikusio regėjimo moterys. Darant atranką nebuvo atsižvelgta į respondenčių invalidumo grupes, todėl 56% apklausoje dalyvavusių sutrikusio regėjimo moterų turėjo I, 43% – II ir 1% – III invalidumo grupę. Tuo tarpu sutrikusio regėjimo moterų pasiskirstymas pagal invalidumo grupes Lietuvos mastu yra: 40% – I, 57% – II ir 3% – III grupės regėjimo invalidės. Pagrindiniai tyrimo rezultatai iliustruojami lentelėmis bei grafikais. Darbo pabaigoje daromos išvados:

- respondentės gana objektyviai vertina savo galimybes darbo rinkoje,
- dauguma nedirbančių apklaustųjų turėdamos galimybę norėtų dirbti, tačiau neranda ar neteko darbo, regėjimo sutrikimas neleidžia dalyvauti darbinėje veikloje.

Tyrimas padėjo objektyviau įvertinti sutrikusio regėjimo moterų užimtumo problemas bei numatyti šių problemų sprendimo galimybes. Autorė ateityje naudosis tyrimo rezultatais dirbdama socialinį darbą su Vilniaus ir Alytaus apskričių Trakų rajono sutrikusio regėjimo gyventojais.

***A. Šakytė (vad. B. Švedaitė, M. Rubaževičienė). SOCIALINIO DARBUOTOJO, DIRBANČIO
KOMANDINĮ DARBĄ, PATIRTIES KOKYBINĖ ANALIZĖ.***

Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Lietuvos visuomenė vis dar gyvena transformacijų laikotarpiu, kuriam būdinga politinio, ekonominio, socialinio gyvenimo kaita. Kyla būtinybė išmokti sistemiškai mąstyti, lanksčiai prisitaikyti prie mūsų postmoderniai visuomenei būdingo kompleksinio ir dinamiško pasaulio. Šiuolaikinė paslaugų sistema taip pat reikalauja lankstumo ir sisteminio mąstymo bei nuolatinio mokymosi. Dirbant komandoje

galima lanksčiau reaguoti į greitai besikeičiančias ar specifines situacijas, efektyviau spręsti kompleksines problemas. Tačiau komandiniam darbui socialiniai darbuotojai turi būti ugdomi, tai prasminga pagrįsti tyrimais, skatinančiais mokytis ir analizuoti savo patirtį. Tik besimokanti komanda, naudojanti savo narių žinias ir patirtį, gali pasiekti gerų rezultatų. Darbo tikslas – teoriškai pagrįsti komandinio darbo poreikį socialinio darbo institucijose, empiriškai išanalizuoti ir įvertinti darbuotojų, dirbančių socialinio darbo institucijose, komandinio darbo patirtį bei jų profesines komandinio darbo kompetencijas. Darbą sudaro keturios dalys: pratarinė, teorinė ir praktinė dalys, išvados. Teorinėje dalyje, remiantis literatūra, išanalizuota komandinio darbo samprata ir ją charakterizuojantys veiksniai. pagrįstas šio darbo poreikis socialinio darbo institucijose. Praktinėje darbo dalyje integruoti empirinio ir teorinio tyrimo duomenys. Kokybinio, pusiau struktūruoto naratyvinio ekspertų interviu taikymo metodologija yra pagrįsta konkretaus tyrimo kontekstu. Tyrime dalyvavo penki ekspertai iš dviejų nevyriausybinių organizacijų ir dviejų valstybinių institucijų. Ekspertai – socialiniai darbuotojai, dirbantys su klientais socialinio darbo institucijose, turintys komandinio darbo žinių (dalyvavę komandinio darbo apmokymuose, kursuose) bei turintys ne mažesnę kaip vienu metų komandinio darbo patirtį socialinėje srityje. Išvadose teoriškai ir empiriškai pagrįstas socialinėje srityje dirbamo komandinio darbo reikalingumas. Socialinio darbo institucijose naudinga ir reikalinga dirbti komandoje, kai reikia spręsti sudėtingas ir kompleksines klientų ir jų socialinės aplinkos problemas, kai reikia priimti sudėtingus sprendimus ir reikalinga kitų specialistų pagalba. Dirbant komandoje pasiekiami kokybiškesni, greitesni ir efektyvesni darbo rezultatų teikiant paramą ir paslaugas pagalbos sistemoje. Teorinių žinių apie komandinį darbą nepakanka, reikalinga mokytis bei įgyti komandinio darbo įgūdžių. Tikrasis komandinio darbo supratimas įmanomas tik per praktines šio darbo patirtis. Vadyboje naudojami komandinio darbo veiksniai yra sėkmingai pritaikomi socialiniame darbe suformuotoms komandoms. Išskirtos ir apibūdintos socialinių darbuotojų profesinės komandinio darbo kompetencijos. Gauti tyrimo rezultatai gali būti panaudoti veiksmingiau realizuojant socialinių darbuotojų komandinio darbo kompetencijų vystymą ir plėtojimą individo ir organizacijos lygmenimis.

E. Vaitiekus (vad. A. Vareikytė, M. Rubaževičienė). SOCIALINIŲ PASLAUGŲ PLĖTRA UTENOS RAJONO SAVIVALDYBĖJE. Vilnius: VU Socialinio darbokatedra, 2004

Darbo tikslas – nustatyti ir įvertinti veiksnius, lemiančius socialinių paslaugų plėtrą Utenos rajono savivaldybėje. Darbe analizuojami Lietuvos socialinių paslaugų sistemos ypatumai, apibrėžiami veiksniai, skatinantys socialinių paslaugų sistemos plėtrą. Analizuojamos socialinių paslaugų plėtros problemos, socialinių paslaugų teikimo reforma. Akcentuojama socialinių paslaugų planavimo svarba. Darbo tikslui pasiekti ir uždaviniams išspręsti buvo pasirinktas kiekybinis aprašomasis tyrimo metodas – ekspertų apklausa. Tiriamieji – rajono savivaldybės tarybos nariai, savivaldybės ir seniūnijų bei socialinių paslaugų įstaigų socialiniai darbuotojai, nevyriausybinių organizacijų atstovai. Tiriamojoje darbo dalyje analizuojama, kaip socialinės srities ekspertai vertina socialines paslaugas paslaugų svarbos, plėtros, lygio ir pakankamumo aspektais. Analizuojama ekspertų nuomonė apie socialinių paslaugų plėtrą lemiančius veiksnius. Tyrimas parodė, kad socialinių paslaugų plėtojimą rajone daugiausia lemia įstatyminė bazė, rajono tarybos narių požiūris į socialinių paslaugų sistemą ir esami nepatenkinti poreikiai ir išryškėjusios problemos. Toliau plėtoti ir gerinti socialinių paslaugų sistemą Utenos rajone siūloma plėtojant esamą socialinių paslaugų infrastruktūrą ir didinant socialinių paslaugų efektyvumą. Remiantis tyrimo rezultatais, parengtos socialinių paslaugų plėtros Utenos rajone rekomendacijos.

**V. Vaitkevičiūtė (vad. R. Lazutka). EUROPOS SAJUNGOS SOCIALINĖ POLITIKA LYČIŲ
LYGIATEISIŠKUMO SRITYJE: UŽIMTUMAS IR KARJEROS GALIMYBĖS LIETUVOJE.**

Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Lyčių lygybei ES skiria didžiulį politinį dėmesį. Būtina visaapimanti lyčių lygybės politika, kuri atspindėtų visuose ES veiksmuose ir programose. Lietuva vadovaujasi Europos Tarybos dokumentais dėl žmonių lygybės ir derina savo valstybės įstatymus su ES įstatymais. ES standartai, susiję su vienodų sąlygų taikymo moterims ir vyrams principu, yra įtvirtinti direktyvose, kurios perkeltos į šalių narių teisės aktus. Šalys narės į savo teisės aktus pamažu įtraukė vienodų sąlygų taikymo vyrams ir moterims principą, dauguma pradėdamos nuo vienodo užmokesčio už vienodos vertės darbą principo įtvirtinimo, o paskui – įgyvendindamos vienodų sąlygų taikymo vyrams ir moterims principą įsidarbinant, siekiant karjeros ir nustatant darbo sąlygas. Šio darbo tikslas – išnagrinėti Europos Sąjungos bei Lietuvos lyčių lygių galimybių teisinę bazę ir palyginti, kiek Lietuvos įstatymų nuostatos atitinka Europos Sąjungos reikalavimus. Taip pat išanalizuoti realią vyrų ir moterų padėtį Europos Sąjungoje bei Lietuvoje. Šiam tikslui darbe nagrinėjamos Europos Sąjungos bei Lietuvos teisinių dokumentų nuostatos tokiose srityse kaip politika, švietimas, darbas ir socialinė apsauga. Analizuojami Europos Sąjungos ir Lietuvos statistiniai duomenys apie moterų ir vyrų padėtį politiniame gyvenime, švietime bei darbo rinkoje. Išanalizavus minėtus klausimus padarytos tokios išvados: Europos Sąjungos teisinė bazė gana plačiai reguliuoja lyčių lygias galimybes ir numato toliau skirti didelį dėmesį lygių galimybių įgyvendinimui ir šios srities tobulinimui; Lietuvos įstatymų, reguliuojančių vyrų ir moterų lygias galimybes, nuostatos iš esmės atitinka Europos Sąjungos reikalavimus. Vyrų ir moterų reali padėtis Lietuvoje nėra visiškai lygi – skirtumai ypač pastebimi politikos bei darbo apmokėjimo srityse. Lyčių lygybė moterims ir vyrams turėtų tapti tikrove *de facto* ne tik kaip integracijos proceso, bet ir kaip tolesnės ateities reikalavimas.

**A. Virbalas (vad. A. Vareikytė, L. Žalimienė). STACIONARIOSE GLOBOS ĮSTAIGOSE
GYVENANČIŲ ŽMONIŲ SU PSICHINE NEGALIA SOCIALINĖS TEISĖS.**

Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Darbo tikslas – išanalizuoti esamą padėtį neįgaliųjų socialinių teisių užtikrinimo srityje ir įvardinti būdus, didinančius galimybes pasinaudoti socialinėmis teisėmis žmonėms su proto ir psichikos negalia, gyvenantiems stacionariose socialinės globos įstaigose. Darbe apibūdinamos socialinės teisės, nagrinėjama socialinių teisių raida Europoje ir socialinių teisių politikos gairės. Analizuojami įstatymai, reglamentuojantys stacionarių socialinės globos įstaigų veiklą, neįgalių žmonių integracijos pagrindinės vystymosi kryptys, stacionarių socialinės globos įstaigų vystymo strategija ir invalidumo nustatymo reformos. Apibūdinamos neįgaliųjų socialinės teisės konkrečioje socialinės globos įstaigoje – Aknystos pensionate. Nagrinėjamas socialinės globos įstaigos tobulinimas – filialų kūrimas ir ekonominiai Aknystos pensionato filialų veiklos aspektai. Pateikiama bendradarbiavimo su nevyriausybinėmis organizacijomis ir neįgaliųjų mokymosi galimybių analizė. Darbe taikytas tyrimo metodas – anketinė apklausa. Išnagrinėti anketinės apklausos duomenys, pateiktos išvados.

**K. Zabolevičienė (vad. A. Vareikytė, A. Čepėnaitė). UTENOS PENSIONATO VEIKLOS
GERINIMAS TEIKIANT PASLAUGAS SENIEMS IR PAGYVENUSIEMS ŽMONĖMS.**

Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Darbe pristatoma Utenos pensionato veiklos, teikiant paslaugas seniems ir pagyvenusiems žmonėms, analizė. Nagrinėjama socialinių paslaugų seniems ir pagyvenusiems žmonėms sistema, aptariama socialinių paslaugų plėtojimo Lietuvoje raida. Analizuojama stacionarių socialinės globos įstaigų seniems žmonėms veikla. Atlikta mokslinės literatūros analizė leido teoriškai apibendrinti socialinių

paslaugų seniems žmonėms ypatumus, išskirti pagrindines socialinių paslaugų plėtojimo kryptis, išanalizuoti stacionarių globos įstaigų sistemą, šių įstaigų bruožus. Darbe akcentuojamas regioninio globos įstaigų tinklo kūrimas. Dokumentų analizė sudarė galimybę išanalizuoti socialinių paslaugų infrastruktūros plėtrą, Utenos pensionato vietą socialinių paslaugų sistemoje. Utenos pensionato veiklos planų bei programų analizė padėjo atskleisti paslaugų, teikiamų seniems ir pagyvenusiems žmonėms, spektrą. Atlikus anketinę pensionato gyventojų ir darbuotojų apklausą, pateikiamos išvados apie šių grupių požiūrį į teikiamas paslaugas, poreikių tenkinimo bei globos įstaigų veiklos pertvarkymo galimybes. Tyrimo rezultatų analizė patvirtino hipotezes, leido nustatyti veiksnius, lemiančius socialinių paslaugų organizavimą ir teikimą. Tai turėtų padėti sukurti prielaidas Utenos pensionato veiklai tobulinti.

V. Zastarskytė (vad. B. Gruževskis. LIETUVOS PENSINIO AMŽIAUS ŽMONIŲ LAISVALAIKIS: PASLAUGŲ PIRKIMO GALIMYBĖS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Šis darbas orientuotas į Lietuvos pensinio amžiaus žmonių socialines bei ekonomines problemas. Jas gvildenant bandoma ieškoti veiksmingo būdo, kaip išspręsti bent keletą šio amžiaus tarpsnio žmonių problemų, kurios atsiranda dėl nepakankamo jų užimtumo. Šiandien nekelia abejonių tai, kad dėl pemelyg žemo žmogaus aktyvumo gali pablogėti sveikata, susilpnėti socialiniai ryšiai, todėl pensinio amžiaus žmonių laisvalaikio problema yra svarbi ir tokiais aspektais kaip įvairių sveikatos negalavimų bei socialinio integralumo praradimo (socialinė atskirtis) prevencija. Šiame darbe analizuojami veiksniai, lemiantys pensinio amžiaus žmonių laisvalaikį. Taip pat analizuojami pastarųjų metų Statistikos departamento pateikti pensininkų pajamų ir vartojimo išlaidų duomenys, taip pat lygiagrečiai analizuojami apklausos metu surinkti ir statistiškai apdoroti duomenys bei daromos apibendrintos išvados dėl šiandieninių pensinio amžiaus žmonių galimybių pirkti paslaugas Lietuvoje. Apklausoje dalyvavo 100 pensinio amžiaus respondentų. Atsižvelgiant į šio amžiaus gyventojų struktūros specifiką, moterų buvo apklausta daugiau negu vyrų. Visi respondentai gyvena Vilniaus mieste, devyniose seniūnijose. Statistinės duomenų analizės metu sukaupia informacija leido objektyviau įvertinti pensinio amžiaus žmonių poreikius laisvalaikio organizavimo kontekste bei jų nuostatas paslaugų pirkimo atžvilgiu. Remiantis atlikto tyrimo duomenimis galima teigti, kad nors socialinių paslaugų poreikis yra ir jis priklauso nuo žmogaus gaunamų pajamų, tačiau šiandien pensinio amžiaus žmonės nesutinka mokėti už socialines paslaugas. Darbo pabaigoje pateikiama pensinio amžiaus žmonių laisvalaikio organizavimo tobulinimo sistema.